

„Pietrele prețioase“ ...

Cu riscul să mă repet pentru a nu știu cîtă oară, mi-e imposibil să nu-mi exprim nedumerirea că, nici în actuala stagiune, pe scenele bucureștene nu figurează operele dramaturgiei noastre clasice, inspirate din istoria țării, adică din *marea epopee națională*, despre care se discută cu atîta ardoare, insistîndu-se cu îndreptățire pe necesitatea îmbogățirii ei necontenite cu noi opere de amplă rezonanță patriotică, de către scriitorii și artiștii zilelor de azi. Fără prezența *permanentă* a clasicilor, această îmbogățire nu mi se pare însă realizabilă. Ar fi ea și cînd ne-am propune să ridicăm un edificiu monumental, lipindu-l de temeliiile sale firești. În alte domenii ale artei, ele sînt vii. În primul rînd, în literatură. O vastă activitate editorială, de ani și ani, a pus la dispoziția cititorilor aproape tot ce s-a scris de valoare despre istoria noastră trecută. La fel, pînzele vechilor pictori, evocatoare ale marilor înaintași, ale unor momente din lupta eroică pentru libertate și independență, figurează în galeria națională și în alte muzee ale țării.

Dar în teatru ?

Drama istorică e una dintre direcțiile fundamentale ale teazaurului nostru clasic. Ea a făcut parte în *mod permanent* din repertoriile principalelor noastre scene. Decenii de-a rîndul, generații întregi au putut vedea aceste piese, care se studiau încă de pe băncile școlii. I-ar fi trecut cuiva prin minte o stagiune fără *Apus de soare*, fără *Vișorul* sau *Vlaicu Vodă* ? Dimpotrivă. Alături de primii creatori ai rolurilor, mereu alți și alți actori intrau în dublură, iar cei mai buni preluau ștafeta. Așa s-a întîmplat cu Calboreanu în Ștefan, cu Vraca în Vlaicu, în Ovidiu etc.

Prima piesă pe care am văzut-o, cînd aveam zece ani, a fost *Fintina Blanduziei*, cu Nottara și Iancu Petrescu. Mi-i amintesc și acum. Erau destul de bătrîni amîndoi. Apariția lor constituia un eveniment. Dar Luca Arbore, tot al lui Nottara ? Dar Vlaicu al lui Aristide Demetriade ? Mă opresc numai la aceste cîteva exemple. Asta nu înseamnă însă că n-am văzut, în la fel de glorioase distribuții, de nenumerate ori, toate dramele istorice clasice. Ele s-au imprimat în mîntea

și sufletul nostru încă din adolescență, ca o amplă frescă, o adevărată epopee națională, contribuind enorm la modul nostru de a gîndi și a simți. Reprezentarea lor neîntreruptă crea un *climat fertil* pentru îmbogățirea moștenirii cu alte opere. În acest climat s-au născut, firește, într-o optică nouă și cu datele specifice fiecărei personalități literare, dramele lui Lucian Blaga, ale lui Nicolae Iorga, ale lui Mibail Sorbul și ale altor scriitori, inspirate de evenimente mai vechi sau mai recente ale istoriei, de legende și mituri, alcătuint o paletă diversă și originală. Nu e deloc neglijabilă nici creația dramaturgilor din anii noștri. De altă factură, deschizînd noi căi, filele conctarilor au dat viață unor lucrări de incontestabilă valoare, care au adus puncte de vedere inedite în interpretarea evenimentelor și au adăugat patrimoniului existent noile fațete ale luptei revoluționare a poporului, culminînd cu *Insurecția armată din August 1944*. Iată, dar, *epopeea națională în continuă desfășurare*.

De aici trebuie pornit mai departe. Dar, pentru asta, e nevoie să existe *climatul* pomenit, menținîndu-se permanent pe afixe, în montări mereu îmborspătate, pietrele prețioase ale acestei epoei. Cum e posibil ca din actuala generație de actori, atît de bogată și de capabilă, să nu avem un nou Vlaicu, un nou Ștefăniță, un nou Ovidiu sau Horațiu ? Cum e posibil să nu se joace teatrul lui Lucian Blaga ? A fost excelentă inițiativa Radio-difuziunii de a imprima *Zamolxe*, dar ne putem mulțumi cu atît ? De ce nu se reiau și nu se păstrează pe afix piese ca *Bălcescu* de Camil Petrescu, *Cuza Vodă* de Mircea Ștefanescu, *Petru Rareș* de Horia Lovinescu, *Săptămîna patimilor* de Paul Anghel sau *Procesul Horia* de Al. Voitin ? De ce se întîrzie reprezentarea unor lucrări existente (unele chiar tipărite) ale altor dramaturgi ? Sînt întrebări cărora, dacă nu le vom răspunde prin fapte, cerința îmbogățirii epoeii naționale va fi înțeleasă ca ocazională, adică exact contrariul a ceea ce presupune ideea de educație patriotică. Atunci, ocazionale ar fi și rezultatele, ceea ce nu trebuie, în nici un caz, să se întîmple.